

## ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΡΩΝ 9<sup>η</sup> ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1944

-----

Με ιδιαίτερη συγκίνηση εορτάζουμε και φέτος την 80<sup>η</sup> επέτειο της απελευθέρωσης της πόλεώς μας από τις Γερμανικές κατοχικές δυνάμεις, γεγονός που συνέβη την 9<sup>η</sup> Οκτωβρίου 1944, της ημέρας δηλαδή που ο Γερμανός κατακτητής με πολύ φόβο και μεγάλη βιασύνη αναχώρησε από τα Μέγαρα. Για τριάμισι χρόνια οι Μεγαρείς υπέστησαν πολλά δεινά. Εκδιώξεις από τις οικίες τους, κλοπή προσωπικών ειδών, πείνα, καθημερινούς ξυλοδαρμούς, φυλακίσεις, εκτελέσεις. Οι δυνάστες έφθασαν ακόμη στο να προβούν στην καταστροφή της πόλεως και την παρ' ολίγον ομαδική εκτέλεση των κατοίκων της, οι οποίοι, ευτυχώς, σώθηκαν την ύστατη στιγμή χάρη στην επέμβαση του τότε μακαριστού Μητροπολίτου Αττικής και Μεγαρίδος Ιακώβου Βαβανάτσου. Τριάμισι χρόνια είχαν οπλισθεί με υπομονή ζώντας με την ελπίδα ότι σύντομα θα αποκτούσαν και πάλι την ελευθερία τους. Και η ώρα αυτή πλησίαζε καθώς, καθημερινώς, από τα παράνομα ραδιόφωνα ενημερώνονταν ότι οι συμμαχικές δυνάμεις σημείωναν νίκες εκδιώκοντας τα ναζιστικά στρατεύματα. Ήδη η νότιος Ιταλία είχε ελευθερωθεί μετά την πτώση του Μουσολίνι. Αμερικανικά και Βρετανικά στρατεύματα είχαν εισέλθει νικηφόρα σε Γαλλικά εδάφη, ενώ επόμενος στόχος των συμμάχων ήταν η απελευθέρωση της Ελλάδος.

Για τον σκοπό αυτό το Συμμαχικό Στρατηγείο Μεσογείου αποφάσισε αρχικώς να εκτελέσει αεροπορικές επιδρομές καταστρέφοντας τις Γερμανικές βάσεις και έπειτα την αποστολή χερσαίων δυνάμεων. Πρωταρχικός στόχος ήταν η απελευθέρωση των Αθηνών πρωτεύουσας του Ελληνικού Κράτους. Το χτύπημα σύμφωνα με τα σχέδια έπρεπε να γίνει στις πλησιέστερες προς αυτήν περιοχές, κυρίως στα γύρω αεροδρόμια όπως των Μεγάρων, της Ελευσίνας, του Καλαμακίου (Ελληνικού) και του Τατοΐου. Έτσι, την 6<sup>η</sup> Οκτωβρίου, από τα αεροδρόμια της Ιταλίας μία ομάδα Καταδιωκτικών-Βομβαρδιστικών τύπου P-51 Μάσταγκ απογειώθηκαν κι έφθασαν πάνω από τους στόχους τους. Μια μικρή μοίρα τεσσάρων αεροσκαφών στόχευσε το αεροδρόμιο των Μεγάρων. Κατά την διάρκεια της επιδρομής αυτής καταστράφηκαν αποθήκες πυρομαχικών και καυσίμων. Ένα αεροσκάφος όμως με πιλότο τον υποσμηναγό Χάτσινγκ χτυπήθηκε από αντιαεροπορικά πυρά και μετά από μια μερικώς ελεγχόμενη πτήση, κατέπεσε στην περιοχή του Αγίου Στεφάνου λίγο έξω από την πόλη, σ' ένα ξέφωτο. Ο πιλότος, μεταξύ των άλλων, στα απομνημονεύματά του αναφέρει: «Κάποιοι Έλληνες (Μεγαρείς) που είχαν φθάσει πολύ γρήγορα μετά την πτώση μου, με έβγαλαν έξω από το αεροπλάνο. Προσπάθησα να κάνω μερικά βήματα και μετά λιποθύμησα. Κάποιοι άνδρες με συνέφεραν, με σήκωσαν και άρχισαν να με βοηθούν να περπατήσω. Έπειτα έφεραν έναν γιατρό, ο οποίος μου έτριψε την πλάτη μου με κάτι σαν σπιτικό ελαιόλαδο και αφού μου έδεσε το στήθος και την πλάτη, με πήγε σε ένα δωμάτιο και με έβαλε στο κρεβάτι».

Ο εν λόγω πιλότος κρύφτηκε για λίγες ημέρες κι έπειτα παραδόθηκε στους Βρετανούς. Λίγο αργότερα, την ίδια ημέρα ένα άλλο αεροσκάφος ιδίου τύπου, με πιλότο τον ανθυποσμηναγό Άντριους Μάρσαλ,

χτυπημένο κι αυτό, κατέπεσε στην περιοχή μας. Στο στρατιωτικό του μητρώο αναγράφονται τα εξής: «Στις 6 Οκτωβρίου ο Άντριους οδήγησε ένα αεροσκάφος P-51C. Αναχώρησε από την αεροπορική βάση Ραμιτέλι της Ιταλίας με προορισμό την Ελλάδα. Το αεροπλάνο του Άντριους καταρρίφθηκε από πυρά, αλλά αυτός κατόρθωσε να επιζήσει μόνο με μερικά κοψίματα και μώλωπες. Οι Έλληνες κάτοικοι των Μεγάρων τον έκρυψαν από τα Γερμανικά στρατεύματα και κατόπιν ενώθηκε με τους Αμερικανούς πιλότους. Έτσι επέστρεψε στη βάση του την 18<sup>η</sup> Οκτωβρίου». Οι δε εφημερίδες της εποχής έγραψαν για το συμβάν: «14 Οκτωβρίου 1944. Στα Μέγαρα ο μοναδικός Αμερικανός που μπόρεσε να χτυπήσει τους Ναζί, ήταν ο ανθυποσμηναγός Άντριους Μάρσαλ, ο οποίος είχε καταρριφθεί πριν από επτά ημέρες κατά την διάρκεια αποστολής βομβαρδισμού». Δυστυχώς, όμως, ο πιλότος αυτός σκοτώθηκε στις 29 Δεκεμβρίου στη Γερμανία.

Ο βομβαρδισμός του αεροδρομίου Μεγάρων την 6<sup>η</sup> Οκτωβρίου 1944 δεν είχε ως αποτέλεσμα μόνο την καταστροφή πολεμικού υλικού και εγκαταστάσεων. Υπήρξαν και ανθρώπινες απώλειες και μάλιστα Ελλήνων πολιτών, οι οποίοι είχαν υποχρεωθεί να εκτελούν διάφορες εργασίες στον χώρο. Κατά προφορικές ανεπιβεβαιώτες πληροφορίες τα θύματα ανέρχονταν σε 17, αλλά επιβεβαιωμένοι επισήμως νεκροί ήταν πέντε κάτοικοι των Μεγάρων. Αυτοί δε ήταν:

- 1) ΝΕΖΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΟΥ ΙΕΡΟΘΕΟΥ 39 ετών, εργατικός.
- 2) ΙΩΑΝΝΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ 37 ετών, υποδηματοποιός.
- 3) ΚΟΡΟΓΙΑΝΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ, 38 ετών, εργατικός.
- 4) ΚΟΥΦΗΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ 38 ετών, εργατικός.
- 5) ΚΑΛΟΖΟΥΜΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ 18 ετών, γεωργός,  
των οποίων η εξόδιος ακολουθία και η ταφή έγινε την επομένη ημέρα Σάββατο 7 Οκτωβρίου.

Μετά από τις συνεχείς επιδρομές οι Γερμανοί άρχισαν να υποχωρούν με γοργότατους ρυθμούς. Περί τα τέλη Σεπτεμβρίου μικρές Βρετανικές ομάδες καταδρομέων απελευθέρωσαν την δυτική και βόρεια Πελοπόννησο και την 7<sup>η</sup> Οκτωβρίου μια ομάδα με δύο θωρακισμένα οχήματα και αρχηγό τον αντισυνταγματάρχη Τζώρτζ Τζελικόου μετά από μικρή μάχη εισέρχονται στην Κόρινθο, επευφημούμενοι από τους κατοίκους. Οι Γερμανοί περνούν τον Ισθμό και οχυρώνονται στην ανατολική όχθη της Μεγαρίδος. Την επομένη ακολουθεί άλλη μια μάχη στην περιοχή, καθλώνοντας τις Βρετανικές δυνάμεις. Τότε οι Γερμανοί ανατινάζουν τις δύο γέφυρες του Ισθμού, οδική και σιδηροδρομική, ρίχνοντας μάλιστα και δεκάδες βαγόνια για τον αποκλεισμό και της θαλάσσιας διόδου. Υποχώρησαν, μάλιστα, αμέσως αφού ανταρτικές ομάδες των Γερανίων έκαναν την εμφάνισή τους. Κατά την υποχώρησή τους προς τα Μέγαρα και θέλοντας να επιβραδύνουν την επέλαση Βρετανών και ανταρτών, υπονομεύουν και ανατινάζουν τις γέφυρες του σιδηροδρομικού δικτύου της Κακιάς Σκάλας με τις περίτεχνες τοξωτές καμάρες, οι οποίες δεν ξαναχτίστηκαν, αφού με την επανακατασκευή του δικτύου παρακάμφθηκαν. Παράλληλα, ο αντισυνταγματάρχης Τζορτζ Τζέλικου ευρισκόμενος στον Ισθμό κατάφερε

με την ομάδα του να επιβιβασθεί σε ένα πλωτό μέσο και να έρθει την επομένη 9 Οκτωβρίου περί τις απογευματινές ώρες στα Μέγαρα επευφημούμενος αυτός και οι άντρες του από τους κατοίκους.

Λίγο αργότερα ήρθε στην πόλη μας ακόμη μία ομάδα που είχε μείνει στην Κόρινθο για να εξουδετερώσει τις εκεί υπάρχουσες νάρκες υπό τον Αντισυνταγματάρχη Ίαν Πάτερσον και τον λοχαγό Τζον Όλιβέι. Την επομένη ημέρα 10 Οκτωβρίου νωρίς το πρωί ο Υπολοχαγός Μπιμρούζ επιχειρεί ανατολικά προς Αθήνα ανατινάζοντας διάφορα σημεία της Εθνικής οδού.

Την ίδια ημέρα ο αντισυνταγματάρχης Τζέλικου με ναρκαλιευτές, απλούς στρατιώτες και πολλούς εθελοντές Μεγαρείς πολίτες μετέβησαν στο αεροδρόμιο Μεγάρων, ώστε να μπορέσουν να το καταστήσουν λειτουργικό για την προσγείωση αεροσκαφών, αφού κατά την αποχώρησή τους οι Γερμανοί κατέστρεψαν τον μοναδικό διάδρομο, αφήνοντάς τον με λακκούβες και αναχώματα. Στρατιώτες και πολίτες κατέβαλαν υπεράνθρωπες προσπάθειες για την αποκατάσταση των ζημιών. Την 11<sup>η</sup> το πρωί ο αντισυνταγματάρχης Πάτερσον αποστέλλει δύο μικρές ομάδες καταδρομέων από τα Μέγαρα τη Νέα Πέραμο και τη Θήβα για την εξουδετέρωση τυχόν γερμανικών θέσεων. Η ομάδα που εστάλη στη Νέα Πέραμο είχε αρχηγό τον υπολοχαγό Μπίμρουζ. Δυστυχώς, όμως, έπεσαν σε ενέδρα πλησίον του γερμανικού στρατοπέδου, που σήμερα εδρεύει η Σχολή Πυροβολικού. Κατά τη διάρκεια της επακολουθήσασας μάχης κάποιοι Βρετανοί τραυματίστηκαν, ενώ σκοτώθηκε ο υποδεκανέας Καρμίκαιλ Αλεξάντερ. Έτσι η ομάδα αναγκάστηκε να οπισθοχωρήσει και να επιστρέψει στα Μέγαρα, παίρνοντας μαζί της τους τραυματίες και τον νεκρό. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Υποδεκανέας Καρμίκαιλ σύμφωνα με τα αναγραφόμενα στο μητρώο του, τάφηκε την 12<sup>η</sup> Οκτωβρίου στο Δημοτικό Κοιμητήριο Μεγάρων και τέσσερεις μήνες αργότερα η σωρός του μεταφέρθηκε στο Συμμαχικό Νεκροταφείο Φαλήρου. Στην επιτύμβια στήλη που υπάρχει εκεί, οι γονείς του ανέγραψαν.

**«Κατά την δύση του ηλίου και την ανατολή θα τον θυμόμαστε.  
Παιδί μας».**

Ευρισκόμενος ο Πάτερσον στα Μέγαρα είχε έρθει σε πολύ δύσκολη θέση, εξασθενημένος από την απουσία των Βρετανικών Συνταγμάτων που επρόκειτο να αποσταλούν, μη έχοντας ικανή δύναμη να επιτεθεί στις ισχυρές θέσεις των Γερμανών στη Νέα Πέραμο, για να προχωρήσει στην Αθήνα.

Καταστρώνει λοιπόν ένα σχέδιο, ώστε να υπερφαλαγγίσει τον εχθρό. Αποστέλλει μια ομάδα με αρχηγό τον αξιωματικό Κέιθ Μπαλσίλι και τον λοχία Λονγκ στη Νέα Πέραμο. Εκεί επιτάσσουν ένα καϊκι με την ονομασία Άγιος Γεώργιος ιδιοκτησίας της οικογένειας Μετζελιώτη, για να μεταβούν δια θαλάσσης στην Αθήνα μέσω Πειραιώς. Έτσι ο Μπαλσίλι ήταν ο πρώτος Βρετανός αξιωματικός που πάτησε το πόδι του στο μεγαλύτερο Ελληνικό λιμάνι της Ελλάδος.

Παράλληλα, ο Πάτερσον την ίδια ημέρα 11 Οκτωβρίου έχοντας πείσμονα και ατρόμητο χαρακτήρα, μη έχοντας χάσει το θάρρος του, τολμά να πάρει την μικρή του ομάδα προχωρώντας σε αντεπίθεση. Τις απογευματινές ώρες πλησιάζει το στρατόπεδο της Ν. Περάμου και με ευελιξία μπόρεσε να το περικυκλώσει. Μετά από σκληρή μάχη μέσα κι έξω από το χωριό

κατόρθωσε όχι μόνο να νικήσει, αλλά και να συλλάβει 24 Γερμανούς αιχμαλώτους, πλούσιο πολεμικό υλικό και να επιστρέψει στα Μέγαρα.

Ανάμεσα στους 11 παράτολμους Βρετανούς στρατιώτες ήταν και ο Δεκανέας Χέρμπερτ Τσάμπερς, ένας εκ των πρώτων που ήρθαν στα Μέγαρα την 9<sup>η</sup> Οκτωβρίου και που αργότερα για τον ηρωισμό του τιμήθηκε με 4 μετάλλια. Τελευταίο ήταν αυτό για την μάχη στη Νέα Πέραμο. Στο στρατιωτικό του Μητρώο αναγράφεται: «Για την συμμετοχή του στη μάχη που έδωσε η ομάδα των 11 καταδρομένων με ένα τεθωρακισμένο όχημα στο κέντρο της Νέας Περάμου Μεγαρίδος, που έπειτα από κυκλωτική επιχείρηση κατάφερε την κατάληψη του χωριού». Στο δε ασημένιο μετάλλιο χαράχθηκε: «Για την γενναιότητά του στην μάχη».

Μετά την ικανοποίηση που έλαβε ο Πάτερσον για την καθοριστική αυτή νίκη, έλαβε αμέσως και μία δεύτερη χαρά από την πληροφόρηση του αντισυνταγματάρχη Τζέλικου ότι πολύ σύντομα η 4<sup>η</sup> ομάδα της Ανεξάρτητης Ταξιαρχίας Αλεξιπρωτιστών επρόκειτο να πέσει στο χώρο του αεροδρομίου των Μεγάρων και θα του παρείχε υποστήριξη για το μέλλον.

Αρχικώς τα Βρετανικά και Αμερικανικά σχέδια προέβλεπαν την μεταφορά δυνάμεων από αέρος. Πλησιέστερος και πλέον ασφαλής χώρος θεωρήθηκε το αεροδρόμιο Μεγάρων. Πλην όμως οι εκτεταμένες ζημιές δεν επέτρεπαν ακόμη την προσγείωση αεροσκαφών, παρ' όλο ότι Βρετανοί και κάτοικοι των Μεγάρων προσπαθούσαν για την προσωρινή έστω διαμόρφωση του εδάφους στην κατασκευή διαδρόμου. Η πίεση του χρόνου όμως ήταν μεγάλη κι έτσι απεφασίσθη κατ' αρχάς η εισβολή με την ρίψη αλεξιπρωτιστών.

Το εγχείρημα αυτό με την ονομασία «Επιχείρηση Μάννα» άρχισε να πραγματοποιείται την 12<sup>η</sup> Οκτωβρίου και ολοκληρώθηκε την 16<sup>η</sup>. Απόσπασμα της 2<sup>ης</sup> Ανεξάρτητης Ταξιαρχίας Βρετανών Αλεξιπρωτιστών επιβιβάστηκε σε 8 Αμερικανικά αεροσκάφη τύπου Ντακότα στο Πρίντεζι της Ιταλίας και με συνοδεία μαχητικών έφθασαν στα Μέγαρα. Έγινε μια προσπάθεια προσγειώσεως ενός αεροσκάφους, αλλά αυτή ήταν αδύνατη, όχι μόνο λόγω του εδάφους, αλλά και των ισχυρότατων ανέμων, που έπνεαν στην περιοχή.

Οι ρίψεις έγιναν με αντίξοες και μη αναμενόμενες συνθήκες. Αυτό επιβεβαιώνεται από τα απομνημονεύματα των συμμετεχόντων. Σε αναφορά συμβάντων της ημέρας αναγράφεται: «Όταν η μονάδα έπεσε στο αεροδρόμιο Μεγάρων, οι άνεμοι ήταν πολύ ισχυροί. Τρεις αξιωματικοί σκοτώθηκαν και 40 άλλοι τραυματίστηκαν». Από το

μητρώο του Δεκανέα Τζον Ντρίβερ πληροφορούμαστε: «Κατά την πτώση του έσπασε τον βραχίονά του και υπέστη σοβαρές εκδορές από το σύρσιμο με το αλεξιπτωτό του στο έδαφος».

Στα απομνημονεύματά του ο έφεδρος λοχίας Γκλιν Μέντλικοτ αναγράφει: «Η πτώση μου με αλεξιπτωτο στα Μέγαρα ήταν πολύ επικίνδυνη λόγω των ανέμων. Με είχε κυριεύσει μεγάλος φόβος, καθώς ακολουθούσα τον αξιωματικό της διμοιρίας μου έξω από το αεροπλάνο. Αμέσως άρχισα να περιστρέφομαι στον αέρα προσπαθώντας να ξεμπλέξω την εξάρτησή μου, αλλά μάταια. Χτύπησα στο έδαφος, έπεσα, αλλά ο αέρας ήταν τόσο δυνατός που με παρέσυρε αρκετά μακριά προς την θάλασσα, περνώντας μάλιστα και το συρματοπλεγμά που περιέφραζε το αεροδρόμιο. Αναπηδούσα και στριφογύριζα συνεχώς, χωρίς να μπορώ να βγάλω τα λουριά της εξάρτησής μου. Ένα άδειο κιβώτιο που

έπεφτε με αλεξίπτωτο πέρασε από πάνω μου και καταπλάκωσε το δικό μου αλεξίπτωτο και τα σχοινιά μου. Ένιωθα πλέον απελπισμένος. Κλωτσούσα, αγκομαχούσα προσπαθώντας να απελευθερωθώ, αλλά μάταια. Ευτυχώς, ένας συνάδελφός μου με είδε, ήρθε κοντά μου και με απελευθέρωσε.

Κάτι παρόμοιο αναφέρεται και στα απομνημονεύματα του υποδεκανέα ναρκαλιευτή Γουίλιαμ Κέρσοου: «Εγώ δεν είχα δύσκολη προσγείωση όπως κάποιοι άλλοι, παρ' ότι είχαμε υποτιμήσει την κατάσταση, αλλά το σπουδαιότερο ήταν ότι, κατά την πτώση μου έφυγε από τα χέρια μου η συσκευή ανίχνευσης ναρκών, που είχε μεγάλο βάρος κι έτσι διαλύθηκε στο έδαφος. Πολλοί άνδρες τραυματίστηκαν σοβαρά πέφτοντας πάνω στα βράχια δίπλα στο χώρο προσγείωσης». Τέλος ο Ταγματάρχης Τζέιμς Γκούρλεϊ διοικητής της 3<sup>ης</sup> ομάδας, σε αναφορά του λέγει: «Η πτώση έγινε με σφοδρότατους ανέμους στο χώρο του αεροδρομίου Μεγάρων. Η 3<sup>η</sup> ομάδα υπέστη μεγάλες απώλειες από ατυχήματα, περίπου το 25%».

Από το βιβλίο των Κέμπ και Γκρέιβς «Κόκκινοι δράκοι» εξιστορώντας την πορεία των Ουαλλών αλεξιπτωτιστών του 6<sup>ου</sup> Τάγματος αντλούμε την εξής πληροφορία:

«Τελικώς την 14<sup>η</sup> Οκτωβρίου 1944 μετά από αρκετές ημέρες καθυστέρησης στο αεροδρόμιο του Πρίντεζι (Ιταλίας), το κύριο μέρος του Τάγματος πέταξε προς την Ελλάδα και με αλεξίπτωτα έπεσαν στο αεροδρόμιο των Μεγάρων, μετά από εξαιρετικά δύσκολη πτήση τριάντισι ωρών. Εξαιτίας του ανώμαλου εδάφους και των δυνατών ανέμων συνέβησαν κάποια ατυχήματα κατά την πτώση. Ανάμεσα σ' αυτά ήταν του αντισυνταγματάρχη Μπάρλοου που έσπασε το πόδι του και του ταγματάρχη Λάουσον που εξαρθρώθηκε ο αστράγαλός του. Τότε την ηγεσία ανέλαβε ο ταγματάρχης Φλέρνινγκ της 3<sup>ης</sup> ομάδας και οδήγησε το Τάγμα στην Αθήνα.

Πολλοί Μεγαρείς από την πρώτη στιγμή έτρεξαν στο χώρο ρίψεων προσπαθώντας να βοηθήσουν και να προσφέρουν τις πρώτες βοήθειες στους αλεξιπτωτιστές. Αυτό έγινε και στη Νέα Πέραμο όπου οι ψαράδες με τις βάρκες τους διέσωσαν όσους είχαν παρασυρθεί από τους ανέμους και έπεφταν στη θάλασσα, στο στενό μεταξύ του χωριού και της Μονής Φανερωμένης».

Την 13<sup>η</sup> Οκτωβρίου οι άνεμοι είχαν ενισχυθεί κατά πολύ και δεν κατορθώθηκε η ρίψη αλεξιπτωτιστών, αναγκάζοντας τα αεροσκάφη να επιστρέψουν στη βάση τους.

Την επομένη 14 Οκτωβρίου οι άνεμοι είχαν κοπάσει και το δεύτερο σμήνος αεροσκαφών αποτελούμενο από 68 αεροσκάφη με αλεξιπτωτιστές και εφόδια συνοδευόμενα από 14 μαχητικά, συνοδείας που έφθασαν στα Μέγαρα και ολοκληρώνοντας την αποστολή τους επέστρεψαν στην Ιταλία.

Οι αποστολές της 15<sup>ης</sup> Οκτωβρίου προέβλεπαν να ρίξουν δέματα, κιβώτια και αλεξιπτωτιστές.

Έτσι η Μοίρα αναχώρησε από την Ιταλία και ενώθηκε με άλλα 14 αεροσκάφη που είχαν έδρα στον Άραξο. Ο σχηματισμός έκανε δυο περάσματα πάνω από το αεροδρόμιο κι αφού έριξε πρώτα τα εφόδια και έπειτα τους αλεξιπτωτιστές, επέστρεψε στη βάση του. Την ίδια ημέρα έγινε και η πρώτη προσγείωση αεροσκάφους τύπου Ντακότα, όπου παρέμεινε εκεί όλη τη νύχτα.

Με κάποια καθυστέρηση, από την πόλη των Μεγάρων ο πολεμικός ανταποκριτής του ΑΣΟΣΙΕΪΤΕΝΤ ΠΡΕΣ Φίντες ανέφερε ότι ένα μέρος των Αθηνών είχε καεί από τους Ναζί ως αντίποινα για τις δραστηριότητες των Ελλήνων ανταρτών.

Οι κάτοικοι των Μεγάρων άκουγαν εκρήξεις για τρεις συνεχόμενες ημέρες από το μέρος των Αθηνών, δείχνοντας προφανώς ότι συνέβαιναν εκτενείς καταστροφές μέσα στην Πρωτεύουσα.

Ο Φίντες ευρισκόμενος σ' έναν λόφο λίγο έξω από την πόλη των Μεγάρων είδε μεγάλες λάμπεις στον ουρανό πάνω από την Αθήνα.

Υπήρχε ένας απόηχος κρότων και ταρακούνημα κάτω από τα πόδια του. Προφανώς οι Ναζί οδηγούμενοι από την κακία τους προς τους Έλληνες, οι οποίοι συνέχιζαν να μάχονται αφηφώντας τους εισβολείς μετά από τρία χρόνια σκλαβιάς με μεγάλη πείνα και πολλές απώλειες πληθυσμού.

Εν τω μεταξύ οι καθημερινές εργασίες στρατιωτών και Μεγαριτών για την αποκατάσταση του διαδρόμου έφθασαν στο τέλος τους κι έτσι πλέον μπορούσαν να γίνουν προσγειώσεις.

Η τελευταία ημέρα της επιχειρήσεως Μάννα ήταν η 16 Οκτωβρίου. Το προσωπικό, τα ολμοβόλα, μικρά φορητά όπλα και ιατρικό υλικό φορτώθηκαν σε 52 αεροσκάφη και 21 ανεμοπλάνα και πέταξαν από την Ιταλία στην Ελλάδα. Κατά τη διαδρομή ενώθηκαν πάλι και με άλλα 20 έμφορτα αεροσκάφη από τον Άραξο, συνεχίζοντας για τα Μέγαρα. Όλες οι ρίψεις έγιναν με καλό καιρό και όλα τα αεροπλάνα και ανεμοπλάνα προσγειώθηκαν με ασφάλεια.

Το σύνολο των συμμαχικών αυτών δυνάμεων την ίδια ημέρα αναχώρησε οδικώς για την Αθήνα, την οποία οι Γερμανοί είχαν ήδη εγκαταλείψει από την 12<sup>η</sup> του μηνός προχωρώντας προς βορρά.

## Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΩΝ ΜΕΓΑΡΙΤΩΝ

Ποία ήταν όμως η προσφορά του Μεγαρικού λαού προς τις Βρετανικές και Αμερικανικές δυνάμεις κατά το διάστημα από 12 έως 16 Οκτωβρίου;

Δηλαδή το χρονικό διάστημα της εισβολής.

Με την έναρξη της Επιχειρήσεως «Μάννα» η πόλη των Μεγάρων αναφερόταν συχνά στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων της Αγγλίας, της Αμερικής και της Αφρικής. Κι αυτό συνέβη όχι μόνο γιατί ήταν η πρώτη πόλη στην Ελλάδα που αποβιβάζονταν συμμαχικές δυνάμεις, αλλά κυρίως για την απρόσμενη και ανιδιοτελή προσφορά του συνόλου των κατοίκων της.

Παραθέτουμε, λοιπόν, μερικά αποσπάσματα δημοσιευμάτων και απομνημονευμάτων των στρατιωτικών.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ Evening Post

Προσγείωση στην Ελλάδα-Αεροδρόμιο Μεγάρων

Ανταποκριτής εκ Μεγάρων.

«Καθόμουν σε ένα αεροσκάφος C-47 με τον αντισυνταγματάρχη Τσάρλς Γκίμπσον της διοίκησης Μοίρας, προσπαθώντας να εντοπίσουμε το αεροδρόμιο Μεγάρων πριν από τη μεγάλη πτώση αλεξιπτωτιστών. Από

μακριά είδα μια στρατιά μυρμηγκιών στο δρόμο από το χωριό μέχρι το αεροδρόμιο. Η γραμμή ήταν ατέλειωτη. Ο Γκίμπσον προσγείωσε το αεροπλάνο απαλά κατά μήκος, στο σημείο που απέμεινε από τις καταστροφές των Γερμανών. Βγήκαμε έξω. Όλοι οι άνθρωποι άρχισαν να τρέχουν προς το μέρος μας. Ένας άνδρας με άγρια όψη και κόκκινο μούσι, με δυο λωρίδες φυσίγγια περασμένες χιαστί στους ώμους του και μια χειροβομβίδα σε σχήμα πατάτας στη ζώνη του, με φίλησε σταυρωτά. Αμέσως ήρθαν τέσσερεις ή πέντε χιλιάδες Έλληνες Μεγαρείς στο αεροδρόμιο. Στις 11.00 τα πρώτα αεροπλάνα ακούστηκαν να έρχονται και οι αλεξιπτωτιστές άρχισαν να πέφτουν κατά εκατοντάδες. Οι Μεγαρείς έσπευσαν προς τον χώρο ρίψεων, φωνάζοντας δυνατά και άνοιγαν τα κιβώτια με τα πυρομαχικά, τα όπλα και τον εξοπλισμό, τα οποία έπεφταν με τα πολύχρωμα αλεξίπτωτα και που μπορούσαν να σε σκοτώσουν αν έπεφταν πάνω σου. Πέφτοντας στο έδαφος μερικοί αλεξιπτωτιστές ήταν ημιλιπόθυμοι για λίγα λεπτά. Τα πλήθη μαζεύτηκαν γύρω τους. Πρόθυμοι οι κάτοικοι τους βοηθούσαν ακουμπώντας στη μύτη τους κολόνια και με κρασί έβρεχαν τα χείλη τους. Όταν αυτοί συνέρχονταν και στέκονταν στα πόδια τους, άκουγαν χειροκροτήματα και ζητωκραυγές, κοιτάζοντάς τους σαστισμένοι και ζαλισμένοι».

Ο Αμερικανός Χέρμπερτ Μίντγουίνγκ στα απομνημονεύματά του αναφέρει:

«Εκείνο το απόγευμα βρισκόμασταν πάνω από το αεροδρόμιο των Μεγάρων, που ήταν διάσπαρτο με κατεστραμμένα κομμάτια αεροσκαφών της Λουφτβάφε και με τυπωμένη επάνω τους την σβάστικα. Άσχημο θέαμα σ' αυτή την φανταστικά όμορφη και άγρια εξοχή. Φυσούσε δυνατός άνεμος και οι άνδρες δοκίμαζαν τα αλεξίπτωτά τους. Ο πιλότος έδωσε το πράσινο φως. Πρώτα έπεσαν τα εφόδια και έπειτα οι αλεξιπτωτιστές. Καθώς οι Βρετανοί στρατιώτες έπεφταν στο έδαφος με τα μεταξωτά αλεξίπτωτά τους, άνδρες, γυναίκες και παιδιά από την γειτονική πόλη των Μεγάρων χειροκροτούσαν κι έτρεχαν να τους βοηθήσουν και να αποσυνδέσουν τις εξαρτήσεις τους. Καμία αντίσταση δεν υπήρχε στο αεροδρόμιο. Ο εχθρός είχα φορτώσει τα λάφυρα και τις φρικαλεότητες του και είχε αναχωρήσει πριν από λίγες ημέρες. Οι άνδρες του Αντισυνταγματάρχη Τζέλικου είχαν μπει στα Μέγαρα χωρίς απώλειες, αν και υπήρχαν παντού διάσπαρτες νάρκες. Τα αλεξίπτωτα τα έπαιρναν οι Έλληνες πολίτες, αλλά ένας θυμωμένος αντάρτης με δυο ζώνες φυσιγγίων, πίεζε τους ανθρώπους να τα επιστρέφουν μαζί με τις εξαρτήσεις τους στους Βρετανούς. Ένας Βρετανός όμως βλέποντας έναν απ' αυτούς τους πολίτες να κόβει το αλεξίπτωτο, του λέει: «Ποτέ δεν θα κερδίσεις αυτόν τον αιματηρό πόλεμο κόβοντας αυτό που κρατάς, κοστίζει 4,5 κιλά ανθρώπινο αίμα. Ο στρατιώτης τότε του εξήγησε ότι το χρειάζεται να καλύψει το πολυβόλο Μπρεν και όχι να γίνει ένα όμορφο ξεχωριστό φουλάρι. Κάποια από αυτά τα πολύτιμα υφάσματα, μεταξωτά και ρεγιόν μεταφέρθηκαν στη γειτονική πόλη των Μεγάρων για να γίνουν γαμήλια φορέματα ως δώρα των Ηνωμένων Εθνών σε κάθε μέλλουσα νύφη».

Η εφημερίδα Ντίλι Εξπρές του Λονδίνου την Τρίτη 17 Οκτωβρίου 1944 σε άρθρο της γράφει: «Έλληνες βοηθούν αλεξιπτωτιστές. Επικίνδυνες προσγειώσεις».

Χθες το απόγευμα έγινε μια προσγείωση με θερμή υποδοχή των εντοπίων, όταν τα αερομεταφερόμενα στρατεύματα έφθασαν στο αεροδρόμιο των Μεγάρων, 26 μίλια δυτικά των Αθηνών. Το αεροδρόμιο αυτό ήταν ασφαλές, δεν υπήρχαν Γερμανοί κι έτσι οι άνδρες μπόρεσαν να πηδήσουν χωρίς φόβο. Ένας από τους άνδρες, κατά την πτώση του, κρεμάστηκε σε ένα δέντρο, αλλά τον κράτησαν δύο Έλληνες Μεγαρείς μέχρι που τον απελευθέρωσαν. Τότε δυο γυναίκες έτρεξαν και τον φίλησαν. Ευτυχώς γι' αυτόν δεν χτύπησε πουθενά, ούτε στα χέρια, ούτε στο πρόσωπο. Οι περισσότερες γυναίκες ανεξαρτήτως ηλικίας, φορούσαν μαντήλια. Ξαφνικά εμφανίστηκαν χιλιάδες ενθουσιώδεις Μεγαρείς και άρχισαν να γεμίζουν στις λακκούβες του αεροδρομίου με χώμα για να το εξομαλύνουν. Μεγάλη η βοήθειά τους».

Επίσης, η Αμερικανική εφημερίδα Γουίλμιγκτον Μόρνινγκ Σταρ της 16<sup>ης</sup> Οκτωβρίου 1944 γράφει με τίτλο:

«Υποδοχή από τους Έλληνες»

Οι Βρετανοί αλεξιπτωτιστές επιχείρησαν να πηδήσουν χθες το απόγευμα με θυελλώδεις ανέμους. Αντί όμως να δεχθούν τα πυρά των Ναζί, οι αλεξιπτωτιστές συνάντησαν ενθουσιώδεις Έλληνες πολίτες των Μεγάρων και χαμογελαστούς Βρετανούς στρατιώτες που ήδη ήταν εκεί.

Με πολύ συγκίνηση ο απλός στρατιώτη Τζορτζ Χάμοντ της 2ας ταξιαρχίας αλεξιπτωτιστών περιγράφει στο ημερολόγιό του την εμπειρία που είχε πέφτοντας στο αεροδρόμιο των Μεγάρων.

«Φαινόταν ότι θα είχαμε μια ηλιόλουστη ημέρα. Πετάξαμε πάνω από τη θάλασσα και την αυγή πέσαμε με το αλεξίπτωτο στα Μέγαρα μία πανάρχαια πόλη λίγο έξω από την Αθήνα. Μια ζωντανή και γλυκιά ανάμνηση έρχεται στο μυαλό μου. Όπως πάτησα στο έδαφος, το αλεξίπτωτό μου με σκέπασε ολοκληρωτικά κι όπως στεκόμουν εκεί για λίγο, αισθάνθηκα το αλεξίπτωτό μου να ανυψώνεται και να φεύγει από πάνω μου. Για μια στιγμή νόμισα ότι ήταν Γερμανοί (που είχαν κυριεύσει την Ελλάδα για 4 χρόνια). Αλλά, τι ευχάριστη έκπληξη, εδώ μπροστά μου σηκώνοντας την άκρη του αλεξίπτωτου, πάνω από το κεφάλι μου βλέπω ότι ήταν ένα μικρό αγόρι (πιστεύω 7 έως 8 χρόνων) με πυκνά μαύρα κατσαρά μαλλιά και με ένα μεγάλο χαμόγελο. Σηκώθηκα και έδωσα το αλεξίπτωτο στο παιδί, ανταλλάσσοντας και πάλι από ένα χαμόγελο. Πήγα και συνάντησα τους πατριώτες μου, ρωτώντας: Πού είναι οι Γερμανοί; Κανείς δεν είναι εδώ να μας καλωσορίσει; Ευχαριστώ το Θεό γι' αυτό.

Έτσι, λοιπόν, περιέγραψε την προσφορά των Μεγαριτών ο ξένος τύπος και οι συμμετέχοντες στρατιωτικοί. Κι αυτά τα περιστατικά δεν συνέβησαν στα Μέγαρα για πρώτη φορά. Πριν από λίγα χρόνια βοήθησαν και τους Αυστραλούς που είχαν έρθει στην πόλη μας για να αποχωρήσουν προς την Κρήτη και Αίγυπτο.

Ας ακούσουμε, τι έγραψε ο λοχίας Αλφ Κάρπεντερ στα απομνημονεύματά του: «Αναχωρήσαμε από τα Μέγαρα και βαδίσαμε στο δρόμο προς την ακτή (Άγιος Νικόλαος Πάχης). Σε μια άκρη του δρόμου συναντήσαμε μια ηλικιωμένη ευγενική γυναίκα. Τα ρούχα της ήταν κουρελιασμένα και ήταν πολύ αδύνατη. Κρατούσε στο χέρι της ένα μικρό κομμάτι ψωμί, το οποίο πρόσφερε στους στρατιώτες που περνούσαν



μπροστά της. Είχε χάσει τα πάντα και λιμοκτονούσε. Παρ' όλα αυτά, έδινε και το τελευταίο της κομμάτι ψωμί τους Αυστραλούς στρατιώτες».

Αυτό ήταν και παραμένει το μεγαλείο ψυχής των Μεγαριτών έως και τις μέρες μας. Το απέδειξαν δε αυτό και πριν από λίγα χρόνια όπου σίτισαν χιλιάδες επίστρατους το καλοκαίρι του 1974.-